

DONSO

Sinds zijn ouders zijn gestorven woont Dionisio (6) met zijn zus Maria (13), broer Segredo (10) en broertje Rosario (4) bij zijn oma.

Dionisio is een slim jongetje, dat een natuurlijke rust uitstraalt. Hij is het enige broertje dat ooit aan zijn grote zus heeft gevraagd waar mama was gebleven. "Mama werkt in de groentetuin", was het antwoord. Hij voelde meteen dat het een smoesje was, daarna is hij nooit meer over zijn moeder begonnen.

Dionisio zit op school en droomt ervan later leraar te worden. Maar tot het zover is, voetbalt hij het liefst met een bal, gemaakt van verfrommeld plastic, dat door een oude sok bij elkaar wordt gehouden. De hut waarin hij met het hele gezin woont, is jaren geleden door oma gebouwd. Op het dak ligt de vaat te drogen. Een stalen plaat doet dienst als voordeur. Binnen ruikt het naar aarde, op een houten stoel ligt een stapel kleren. Op de grond schoolboeken met ezelsoren, een verdraalde kam. Verder staan er een stamper voor maïsmee, een emmer, een mes en een schop om het land mee te bewerken.

Drie muren zijn van klei, de vierde wand is samengesteld uit samengeraapte takken. Je kijkt er dwars doorheen. 's Nachts liggen de vier kinderen dicht bij elkaar om warm te blijven. Er is geen deken, niet eens een matje om op te liggen. In een hoekje van de kamer nestelt een dikke, zwarte kip.

Op het erf zit de grootmoeder van Dionisio, Lurda Taero. Ze is 65 en heeft een helder gezicht. Ze maakt een timide indruk, beweegt weinig en kijkt voorzichtig om zich heen. Alaf ze op iets wacht. Zij is degene die toezicht houdt op het huishouden, de kinderen manieren leert en ervoor zorgt dat ze naar de kerk en school gaan. "Volgens de traditie zouden de grootouders van vaderskant voor de kinderen moeten zorgen. Maar ze hebben laten weten niet geïnteresseerd te zijn."

HIJ IS DE ENIGE DIE HEEFT GEVRAAGD WAAR MAMA IS GEBLEVEN

06|JOANINHA.

RAQUI

Raqui (13) geeft aidsvoorlichting op scholen. Haar zusje en nichtje zijn aan de ziekte overleden.

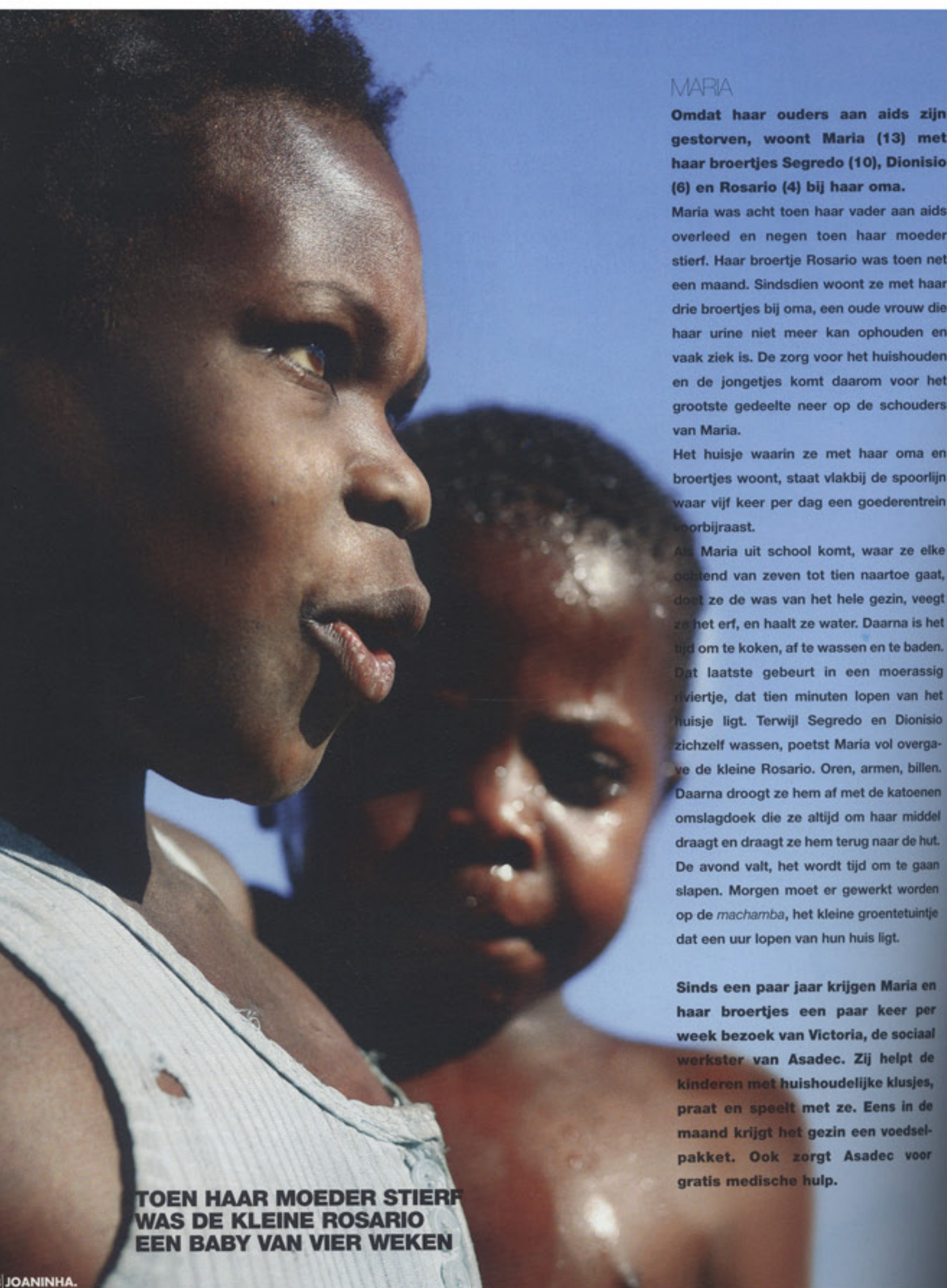
Raqui is een dertienjarige waar niemand omheen kan. Ze woont in de stoffige provincie stad Dondo, waar een kwart van de volwassenen hiv-geïnfecteerd is. Vorig jaar is Raquis oudere zus aan aids overleden. Ze was net negentien; haar baby stierf twee dagen later. Raqui: "Mijn vader verbood mijn zus mannen op te pikken. Ik zei altijd: 'Als je dat toch doet, gebruik dan in ieder geval een condoom.' Na haar dood zegt mijn vader vaak: 'had ze maar naar jou geluisterd.'"

Sinds de dood van haar zusje is Raqui strijdbaarder dan ooit. Ze gaat de scholen langs om de kinderen alles te vertellen over hiv en aids. Zij behoort tot een groep kinderen die inmiddels al duizenden kinderen heeft voorgelicht via toneelstukjes en liedjes. Raqui wil niets liever dan later dokter worden. Dan kan ze mensen met aids een zo goed mogelijk leven bieden: "Veel mensen vinden het gek dat ik zoveel over aids praat, maar die laat ik lekker kletsen. Het is een gevaarlijke ziekte. Dat verhaal wil en kan ik niet verbergen."

Kinderen geven op scholen aidsvoorlichting via Khulupira, een lokale Mozambikaanse organisatie die wordt gesteund door Unicef. Ze zorgt Khulupira voor voorlichtingsmateriaal en begeleidt het de kinderen bij de toneelstukjes en liedjes die ze tijdens hun voorlichtingslessen opvoeren.

70|JOANINHA.

TEGEN HAAR GROTE ZUS ZEI ZE: "ALS JE TOCH MANNEN OPPIKT, GEBRUIK DAN IN IEDER GEVAL EEN CONDOOM"

MARIA

Omdat haar ouders aan aids zijn gestorven, woont Maria (13) met haar broertjes Segredo (10), Dionisio (6) en Rosario (4) bij haar oma.

Maria was acht toen haar vader aan aids overleed en negen toen haar moeder stierf. Haar broertje Rosario was toen net een maand. Sindsdien woont ze met haar drie broertjes bij oma, een oude vrouw die haar urine niet meer kan ophouden en vaak ziek is. De zorg voor het huishouden en de jongetjes komt daarom voor het grootste gedeelte neer op de schouders van Maria.

Het huisje waarin ze met haar oma en broertjes woont, staat vlakbij de spoorlijn waar vijf keer per dag een goederentrein voorbijraast.

Als Maria uit school komt, waar ze elke ochtend van zeven tot tien naartoe gaat, doet ze de was van het hele gezin, veegt ze het erf, en haalt ze water. Daarna is het tijd om te koken, af te wassen en te baden. Dat laatste gebeurt in een moerasriviertje, dat tien minuten lopen van het huisje ligt. Terwijl Segredo en Dionisio zichzelf wassen, poetst Maria vol overgave de kleine Rosario. Oren, armen, billen. Daarna droogt ze hem af met de katoenen omslagdoek die ze altijd om haar middel draagt en draagt ze hem terug naar de hut. De avond valt, het wordt tijd om te gaan slapen. Morgen moet er gewerkt worden op de *machamba*, het kleine groentetuintje dat een uur lopen van hun huis ligt.

Sinds een paar jaar krijgen Maria en haar broertjes een paar keer per week bezoek van Victoria, de sociaal werker van Asadec. Zij helpt de kinderen met huishoudelijke klusjes, praat en speelt met ze. Eens in de maand krijgt het gezin een voedselpakket. Ook zorgt Asadec voor gratis medische hulp.

TOEN HAAR MOEDER STIERF WAS DE KLEINE ROSARIO EEN BABY VAN VIER WEKEN

JOANINHA.

MARTHA DAMONE

Na de dood van haar ouders is Martha (13) ingetrokken bij haar zus Antonia (33).

Martha heeft iets sters. Ze is niet verlegen en kijkt iedereen recht in de ogen. Sinds haar ouders aan aids zijn gestorven, woont ze bij haar grote zus Antonia, een weduwe met drie kinderen: Maezinha, Esperanza en Nora. De twee zusjes scharnieren twintig jaar. De andere broers en zussen zijn inmiddels overleden. Waaraan weet Martha niet.

Om de eindjes aan elkaar te knopen, werkt Antonia regelmatig in de moestuintjes van andere mensen. Ze heeft zelf ook een heel klein groentetuintje, waar ze niet en zoete aardappelen verbouwt. 's Ochttend Martha gaat alleen in middags naar school, de rest van de dag neemt ze het druk met het huishouden. Vuur halen, vegen, vuur maken, koken, afwassen. Ondertussen draagt ze de kleine Nora in een grote omslagdoek op haar rug. Tijdens het interview zit de baby rustig op Martha's schoot. Als Nora een beetje doet, droogt ze haar geroutineerd met een doek. Een meisje van dertien, dat niet dolgraag touwtje springt, hinkelt en met haar vriendinnen giechelt, maar de moeders aan het huishouden en de kinderen basteert.

Asadec, de door Unicef gesteunde organisatie die kinderen helpt van wie de ouders aids hebben of zijn overleden aan de ziekte, kan Antonia en Martha vooralsnog geen hulp bieden. De organisatie heeft niet genoeg geld en inkracht om nog meer gezinnen die zijn getroffen door aids te helpen.

EEN MEISJE VAN DERTIEN, DAT TIJDENS HET VEGEN EN KOKEN HAAR KLEINE NICHTJE OP DE RUG DRAAGT

JOANINHA|67

FELIX ANGELO

Sinds de dood van zijn ouders woont Felix (9) met zijn zusje Cecilia (6) bij zijn oma. Hij is besmet met hiv en ligt in het ziekenhuis omdat hij ondervoed is.

Felix ziet er breekbaar uit maar is al een stuk opgeknapt in de tien dagen dat hij in het ziekenhuis is. Toen hij werd opgenomen, kon hij niet eens lopen en nauwelijks ademhalen. Nu zit hij alweer in een stoel, zijn magere handen in de schoot gevouwen. Zijn grootmoeder zit naast hem en is blij dat haar kleinzoon dankzij de goede voeding en de medicijnen weer genoeg kracht heeft om met een fiets over de gang te crossen.

Oma en Felix. Als ze samen op de foto gaan, kijkt zij met opgeheven hoofd in de lens. Ze houdt haar kleinzoon stevig en liefdevol vast. Dit kind is haar toevertrouwd en zij zal ervoor zorgen dat hij en zijn zusje groot en sterk worden. Hij zit breekbaar op haar schoot. Een lief jochie in de armen van zijn grootmoeder.

Dankzij Unicef en de lokale overheid zijn er in Mozambique op steeds meer plekken aidsremmers voor kinderen verkrijgbaar. Omdat het belangrijk is dat de kinderen goed eten en hun medicijnen trouw innemen, wordt in de ziekenhuizen uitgebreid voorlichting gegeven.

DIT KIND IS HAAR TOEVERTROUWD EN ZIJ ZAL ERVOOR ZORGEN DAT HIJ GROOT EN STERK WORDT

JOANINHA|69

ROSETA

De moeder van Roseta (10) is hiv-geïnfecteerd, haar vader is inmiddels aan aids overleden.

Op het erf wonen alleen maar meiden: Roseta, haar drie zusjes en hun moeder Theresa. De vijf dames zijn dol op kletsen, spelletjes doen, zingen en dansen.

Nog maar een paar maanden geleden voelde Theresa zich doodziek en kon Roseta niet naar school omdat ze het huishouden moest runnen. Afwassen, het erf vegen, water halen, in de groentetuin werken en op haar kleine zusje van twee passen. Inmiddels voelt Theresa zich een stuk beter. Ze slikt aidsremmers en Roseta kan weer gewoon met haar vriendinnen spelen en naar school. Daarvoor moet ze een paar kilometer lopen, maar omdat ze later lerares wil worden, vindt ze dat niet erg. Haar lievelingsvakken zijn Portugees en rekenen.

Hun moeder praat niet veel over haar ziekte maar Roseta en haar zusjes voelen haar pijn aan dat er iets niet klopt. Peuter Joaninha noemt de huiskat *nhazeze*: iemand met ongeluk. Als je haar vraagt waarom ze het beest die naam heeft gegeven, zegt ze: "Omdat wij geen geluk hebben."

Theresa: "Mijn dochters zouden het liefst hier weggaan en ergens anders gaan wonen. Ze zeggen: Mama, misschien komt het wel door dit huis dat jij zo vaak ziek bent. Misschien woont de duivel hier ook." Ze zucht. "Maar we kunnen niet verhuizen. Ik zou niet weten waar we dan naartoe moeten."

Ook Roseta, haar moeder en zusjes krijgen hulp van de door Unicef gesteunde organisatie Asadec.

HAAR MOEDER PRAAT NIET VEEL OVER HAAR ZIEKTE MAAR ROSETA VOELT DAT ER IETS NIET KLOPT

JOANINHA|71